

15. Tao T. Analysis and Design of Online Bookstore System / T. Tao, N. Wang, H. Lu // Information and Business Intelligence. IBI 2011. Communications in Computer and Information Science. — Vol. 267. — Springer, Berlin, Heidelberg, 2012. — Mode of access: https://doi.org/10.1007/978-3-642-29084-8_115. — Title from the screen.
16. Ren X. Between sustaining and disruptive innovation: China's digital publishing dustry in the age of mobile Internet / Xiang Ren // Handbook of Cultural and Creative Industries in China. — Edward Elgar. — P. 377—395. — DOI:10.4337/9781782549864.00038.
17. Zhen X. Overview of Digital Library Development in China / Xihui Zhen // D-Lib Magazine. — 2010. — Vol. 16. — № 5/6. — Mode of access: <http://www.dlib.org/dlib/may10/zhen/05zhen.print.html>. — Title from the screen.
18. Xu A. T. Research on the Consumer Reviews of JD Bookstore Based on Text Mining Technology / A. T. Xu, P. T. Ying, F. Y. Wang // 4th International Conference on Big Data and Computing (ICBDC). — 2019. — P. 209—214.
19. Zhang M. X. Framework for Discovering Similar Products from Online Bookstore / M. X. Zhang, C. Song // Proceedings of 8th International Conference on Intelligent Computation Technology and Automation (ICICTA 2015). — P. 18—21.

Wan Shuaitian,

Postgraduate Student of the Department of Information,
Library and Archival Affairs,
Kharkiv State Academy of Culture

Development of the book distribution system of the People's Republic of China

It is substantiated that an important means of overcoming the consequences of the pandemic in the book industry is its further digital transformation. It is noted that there are no publications that would give a complete picture of the main stages of digital transformations in the book distribution system of the People's Republic of China. It was concluded that the theoretical generalization of the evolution of the introduction of digital technologies into the book distribution system of the People's Republic of China is essential. The development of the book distribution system of the People's Republic of China was analyzed in the context of the main stages of digital transformation. The relationship between the terms "digitization", "digitalization", "digital transformation" is considered. Analysis of sources by research topic demonstrates that the relationship between these terms evolves over time. So, at first digital transformation was called what we now call digitization, i. e. conversion from analog to digital, then it became called digitalization. This is due to the different spectrum of views on the origins of this phenomenon.

The main stages of the digital transformation of the book distribution system of the People's Republic of China are highlighted. At the first stage — the 90s of the XX century — the process of digitization of publications began and that became a prerequisite for the creation of digital libraries and collections, the use of the Internet to provide access to digitized content, as well as for the development of electronic commerce. The second stage — from 2000 to 2010 — is characterized by the beginning of the development of electronic book publishing and electronic book trade. The third stage — 2010—2020 — contains the development of book distribution through mobile devices, the emergence of digital distribution platforms, which gradually use the latest achievements in the field of information and communication technologies (ICT), such as cloud technologies, Big Data technologies, and artificial intelligence in their activities.

Keywords: book distribution system; China; digital transformation; digitization; digitalization; book market; book trade; library

Надійшла до редакції 12 січня 2023 року

УДК 027.022:021](510)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.2(319).49-52

Сі Сінвень,

аспірант кафедри цифрових комунікацій
та інформаційних досліджень
Харківської державної академії культури,
e-mail: 305292596@qq.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1453-9886>

Напрями соціокультурної модернізації публічних бібліотек Китаю

У статті розглянуто провідні напрями соціокультурного розвитку публічних бібліотек Китайської Народної Республіки (КНР). Проаналізовано діяльність публічних бібліотек трьох провінцій, які реалізують моделі відкритого інформаційного простору та центру дистанційного обслуговування, загальнодоступного інформаційного сервісного центру, інтегровану модель центру громадської та культурної діяльності, центру освіти протягом життя й моделі створення корпоративних об'єднань із закладами культури та бібліотеками університетів.

Висвітлено особливості проєктів зі створення публічної бібліотеки провінції Хайнань, що уособлює модель центру громадської та культурної діяльності; книгозбірні Сунь Ят-Сена у провінції Гуандун, що стала найбільшою публічною бібліотекою регіону; публічної бібліотеки Цзінань як загальнодоступного інформаційного сервісного центру, що працює цілий рік у режимі 24/7.

Проаналізовано динаміку роботи зазначених бібліотек, зокрема показники відвідування читальних залів та інтернет-ресурсів, видавання документів, довідково-бібліографічного обслуговування.

Розглянуто шляхи підвищення професійного рівня співробітників бібліотек, як-от участь у наукових і методичних конференціях, заходах, спрямованих на фаховий розвиток, конкурсах професійної майстерності тощо.

Окреслено напрями соціокультурної модернізації бібліотек Китаю, поміж яких — розвиток публічної бібліотеки як загальнодоступного інформаційного сервісного центру, організаційні та кадрові трансформації, упровадження сервісних інновацій, участь книгозбірень у проєктах міського розвитку тощо.

Ключові слова: бібліотечна справа; інформаційні комунікації; бібліотекознавство; публічна бібліотека; соціокультурний розвиток; Китайська Народна Республіка

Постановка проблеми. Підвищена увага уряду КНР до потенціалу інформаційних ресурсів, усвідомлення їх ролі як дієвого інструменту впливу на рівень освіченості й свідомість громадян сприяли формуванню на початку третього тисячоліття розгалуженого інформаційного простору країни. Дослідження виявило, що його просторовий, техніко-технологічний і матеріальний виміри мають потужну динаміку й зростають швидкими темпами. Важливим складником інформаційного простору є публічні бібліотеки, що нині активно модернізують соціокультурні напрями роботи. Цей досвід може слугувати прикладом для відновлення й подальшого розвитку діяльності публічних бібліотек України в поствоєнний період.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методичні й організаційні засади трансформації публічних бібліотек розробляли Н. Ашаренкова [1], К. Бережна [3], Н. Богза, [4], Д. Ковальчук [5], В. Пашкова [6], О. Сенченко [7], О. Бобришева та інші.

Проблему еволюційних змін у функціонуванні публічних бібліотек, зокрема вплив ідеологічних, економічних, демографічних і технологічних чинників на їх діяльність, проаналізувала Г. Ковальчук [5].

Питання зміни соціальної ролі та філософії бібліотечного обслуговування під впливом сучасних соціальних, економічних, культурних факторів розглянула К. Бережна [3]. Авторка дослідила появу нових типів користувачів, нових видів і форм бібліотечних послуг, висвітлила зміни, що відбуваються в технології та організації обслуговування, у спілкуванні бібліотекарів і користувачів та бібліотечному середовищі загалом.

Принципи діяльності публічної бібліотеки в нових історичних умовах розглянуто в публікаціях Н. Ашаренкової [1; 2]. Учена розкриває структуру та зміст принципів роботи публічної бібліотеки, виявляє умови, що сприятимуть їх

практичному втіленню; аналізує динаміку змін у фінансовому забезпеченні публічних бібліотек України, узагальнює тенденції, притаманні процесам надходження бюджетних і позабюджетних коштів, їх співвідношення та особливості.

Питання модернізації публічних бібліотек Китаю порушено в дослідженні Ч. Хао [8]. Проблемі побудови сучасної системи культурного обслуговування населення та розвитку публічних бібліотек присвячено розвідку Г. Лі [9]. У статті Т. Чжихао та В. Цянь [12] розглянуто заходи керівництва провінції Шаньдун, спрямовані на підтримку традиційної китайської культури.

Отже, завдання вивчення досвіду соціокультурної модернізації публічних бібліотек однієї з найпотужніших країн світу є важливим для українського бібліотекознавства і в теоретичному, і у практичному аспектах.

Метою дослідження є визначення шляхів модернізації діяльності публічних бібліотек Китаю на етапі цифрових трансформацій і побудови суспільства знань.

Результати аналізу діяльності публічних бібліотек КНР уможливають імплементацію їхніх найкращих напрацювань для розбудови відкритого інформаційного простору та цифрового середовища; модернізації сервісного та освітнього напрямів роботи бібліотечних установ України в поствоєнний період.

Інформаційною базою дослідження слугували показники діяльності публічних бібліотек трьох провінцій: Шаньдун (м. Цзінань), Гуандун і Хайнань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічні бібліотеки Китаю різняться за масштабами, обсягами фондів, техніко-технологічною базою та специфікою запитів користувачів. На етапі цифрового розвитку соціокультурного простору китайського суспільства книгозбірні активно інтегрують інноваційні технології, вдало адаптуючи їх до традиційних форм і методів діяль-

ності. Розглянемо основні напрями соціокультурного розвитку публічних бібліотек, що розгортаються в Китаї.

Серед чинних моделей соціокультурної модернізації головне місце посідає модель публічної бібліотеки як відкритого інформаційного простору та центру дистанційного обслуговування. Такий формат поєднує модернізацію бібліотечних приміщень і створення зон відпочинку з розбудовою електронного інформаційного простору й цифрового середовища. Публічні бібліотеки КНР активно адаптують сучасні інформаційно-комунікаційні технології, формуючи систему документних фондів у друкованому та електронному форматах і цифрове середовище для споживачів інформації. Ці заходи мають на меті подолання цифрової нерівності, запровадження інноваційних моделей бібліотечного обслуговування, сприяння розвитку китайської культури через поєднання традицій сучасності й минулого.

На реалізацію цих завдань спрямовано низку проєктів, серед яких слід виокремити проєкт зі створення публічної бібліотеки провінції Хайнань [8]. Нині ця наймолодша публічна бібліотека країни має нове приміщення, що об'єднує кілька будівель, й уособлює модель центру громадської та культурної діяльності. Такий формат передбачає тісну співпрацю з адміністрацією міста, адже бібліотека слугує місцем проведення важливих заходів і зустрічей зацікавлених осіб.

Особливої уваги вартий проєкт будівництва книгозбірні Сунь Ят-Сена у провінції Гуандун, що стала найбільшою публічною бібліотекою регіону. Виконанню функції інформаційного центру сприяє її потужний документний ресурс, що містить понад 5 млн томів, поміж яких 385 тис. стародруків, 400 тис. томів зарубіжних видань, 26 тис. газет і журналів, зокрема китайською та іноземною мовами. Бібліотека надає користувачам доступ до великого масиву електронних ресурсів (понад 1,2 млн електронних книг та 15 млн журнальних статей) і об'єднує понад 20 галузевих бібліотек у багатьох районах провінції Гуандун. Бібліотека відіграє важливу роль у забезпеченні цифровою інформацією в одному з провідних столичних районів Гонконгу — Шеньчжень — Гуанчжоу, активно підтримує міжнародні зв'язки, співпрацює з Баварською державною бібліотекою.

Реалізуючи концепцію формування відкритого інформаційного простору, співробітники книгозбірні втілюють у життя інноваційні проєкти з опанування нових технологій, створення міжнародної цифрової бібліотеки майбут-

нього, налагодження цифрового інформаційного сервісу, взаємного обміну ноу-хау (наприклад, у сфері цифрових послуг), а також цифровими копіями та доступом до ліцензійних баз даних.

Світову популярність як взірць стилю та дизайну, уособлення комфорту й функціональності набув проєкт публічної бібліотеки з унікальним дизайном у китайському місті Тяньцзінь. Футуристичну п'ятирівневу бібліотеку спроектовано нідерландською компанією MVRDV у співпраці з Інститутом містобудування та дизайну м. Тяньцзінь. Площа будівлі — понад 34 тис. м², місткість — до 1,2 млн книг. Бібліотека розміщується в культурному районі Бінхай та завдяки оригінальному інтер'єрові у формі гігантського ока дістала назву "Око Бінхая". Проєкт розпочато 2014 р. і завершено 2017 р. Ряди книжкових полиць розташовано каскадом навколо великої сфери, що світиться. У підземному рівні бібліотеки наявні книжкове сховище та величезний архів. Бібліотека являє собою відкрите інформаційне середовище, що охоплює читальні зали та зони відпочинку на першому й другому поверхах, а також зони громадської, культурної та наукової комунікації на верхніх рівнях: конференц-зали, офіси, комп'ютерні класи й аудіокімнати [8].

Відмінною рисою нового шестиповерхового корпусу Шаньдунської бібліотеки у м. Цзінань є, окрім трьох загальних читальних залів (1730 місць), обладнаних сучасною комп'ютерною технікою, окремі кабінети для представників бізнесу та почесних гостей, а також оригінальний виставковий простір. Нова бібліотека Цзінань площею майже 36 тис. м² має 3 тис. місць для читання та багату колекцію обсягом 6 млн 120 тис. томів, у тому числі 3,5 млн примірників китайських книг, стародруків, газет й аудіовізуальних матеріалів. У бібліотеці зберігаються хроніки провінції Шаньдун, зокрема 528 видів місцевих хронік (у тому числі 58 рідкісних книг), колекції бібліотеки Хайюань, Книга змін і революційна література. За допомогою технологій аутсорсингу сформовано цифровий фонд обсягом 8 млн електронних документів, серед яких сучасні видання та понад 14 тис. томів старовинних і рідкісних видань [10; 11].

Важливим напрямом соціокультурної модернізації бібліотек Китаю є розвиток публічної бібліотеки як загальнодоступного інформаційного сервісного центру. Таку модель, власне, й реалізує бібліотека Цзінань, що працює цілий рік у режимі 24/7. Окрім традиційних функцій, установа пропонує читачам низку інформаційних продуктів і послуг,

зокрема інформаційні консультації, тематичне обслуговування, доступ до цифрових ресурсів тощо. За результатами аналізу звіту бібліотеки за 2020 р. з'ясовано, що в читальних залах було обслуговано 16 494 абоненти, із них 9315 є користувачами інтернет-центру. Загальна кількість відвідувань 2019 р. становила 227 451, із них 14 587 — відвідування вебсайта, 12 018 — відвідування масових заходів, 110 846 — безпосередньо відвідування книгозбірні. Упродовж року користувачам було видано 521 609 примірників документів. У середньому за рік один відвідувач звернувся до ресурсів бібліотеки 7,4 рази. На одного абонента припадає 19,6 одиниці фонду бібліотеки (на 1 мешканця міста — 4,4), читаність становить 19,5 одиниць, обертаність фонду — 1,0 [10].

Проаналізуємо основні напрями діяльності бібліотеки. Установа активно працює над проблемою залучення користувачів до читання та формування читацького інтересу з допомогою традиційних та інноваційних методів. Так, шукаючи цікаві й водночас креативні форми роботи з книгою, бібліотека впродовж року пропонує послугу букросингу — вільного обміну книгами, що набуває дедалі більшої популярності.

Соціокультурному розвитку сприяє участь книгозбірні в конкурсі проектів міського розвитку "Бібліотека — загальнодоступний інформаційний центр", "Дитяча бібліотека — зона інформації та комфорту". Співробітники прагнуть створити умови для творчого, інтелектуального та духовного розвитку дітей, організувати змістовне дозвілля, поліпшити матеріально-технічну базу установи. Мета іншого проекту — бібліозупинка "Відкрита бібліотека" — це підтримка читання, розкриття та популяризація бібліотечного фонду для залучення нових читачів.

Упровадження сервісних інновацій базується на науковому підході й дослідженні інформаційних потреб користувачів. Упродовж 2020 р. фахівці публічної бібліотеки провінції Шаньдун проводили різнобічний аналіз запитів та інтересів читачів, вивчали їхнє вміння адаптуватися до умов, які диктує соціум, досліджували освітній та інтелектуальний рівні з допомогою різноманітних форм: анкетування на сайті книгозбірні, бліцопи-

тування під час спілкування, інтерв'ю тощо. Проведені заходи переконують, що нинішня діяльність бібліотек має спиратися на постійні ґрунтовні дослідження, які дають змогу вдосконалювати стратегію й тактику роботи з огляду на нові умови життя.

Під час бесід, спостережень, опитувань, анкетувань було з'ясовано, які книги чи журнали найбільше цікавлять аудиторію, визначено прогалини в комплектуванні книжкового фонду. Аналіз результатів свідчить, що загалом респонденти не втратили інтерес до читання художньої літератури різних жанрів. Серед переваг публічної бібліотеки респонденти виокремили доступність до мережевого простору та великий вибір друкованої літератури.

Соціокультурну модернізацію публічних бібліотек Китаю орієнтовано на обслуговування читачів різного віку в межах однієї книгозбірні. Наприклад, публічна бібліотека провінції Шаньдун обслуговує також читачів дитячого віку, зокрема в першому корпусі для них обладнано читальну залу на 164 місця.

Для вдосконалення роботи бібліотеки було проведено анкетування "Читач та бібліотека", у якому взяв участь 21 користувач із різних категорій. За результатами дослідження, 38% респондентів читають тому, що книги допомагають доторкнутися до світу прекрасного; 4% — щоб здобути корисну інформацію; 14% — намагаються відірватися від проблем; 22% — для самовдосконалення. За рекомендацією бібліотекаря вибирають книги 10% опитаних; за рекомендацією вчителя — 70%; за порадою батьків — 4%; за порадою друзів — 3%; самостійно — 13% [10].

У межах рекламно-інформаційного рейду "Бібліодруг" працівники центральної бібліотеки провели серед мешканців міста бліцопитування "Улюблені книги". Його висновки свідчать, що найбільший попит мають видання класиків китайської літератури.

(Далі буде)

Надійшла до редакції 10 січня 2023 року